

OMAISHOIDON LAKISÄÄTEISEN VAPAAN PALVELUSETELIN SÄÄNTÖKIRJA

16.12.2020
Kuusamon kaupungin
perusturvalautakunta

Sisällys

1	SÄÄNTÖKIRJAN PALVELUKOHTAINEN OSIO – OMAISHOIDON VAPAASETTELI	3
2	PALVELUN TAVOITE	3
3	OMAISHOIDON VAPAASETTELIN MYÖNTÄMINEN JA ARVO	4
4	PALVELUN SISÄLTÖ JA LAATUVAATIMUKSET	5
4.1	Palvelun sisältö	5
4.2	Henkilöstö	6
4.3	Asiakastietojen käsittely, dokumentointi ja tietojärjestelmä	7

1 SÄÄNTÖKIRJAN PALVELUKOHTAINEN OSIO – OMAISHOIDON VAPAASETELI

Palveluseteliin liittyvät yleiset ohjeet on kuvattu palvelusetelisääntökirjan yleisessä osiossa.

Tässä sääntökirjassa:

- ❖ **Omaishoidolla** tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoivan, hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla (Laki omaishoidon tuesta 937/2005).
- ❖ **Omaishoidon tuen lakisääteisillä vapailta** tarkoitetaan omaishoitajalle kuuluvia lakisääteisiä vapaapäiviä, joita myönnetään 3 vuorokautta kuukautta kohden.
- ❖ **Omaishoidon vapaan palvelusetelillä** mahdollistetaan omaishoitajan irrottautuminen kotoa ja hoidettavan tarvitsemasta hoidosta ja huolenpidosta. Seteli on tarkoitettu hoidettavan hoivaan sekä välttämättömään kodinhoidolliseen työhön esim. päivän ruuan valmistukseen ja siistimiseen, ei tukipalvelujen – kuten siivous, pihatytöt ja korjaustyöt – tuottamiseen.
- ❖ **Omaishoidon vapaan palvelusetelin** arvo (subventio) on kiinteä. Kiinteähintaisella palvelusetelillä tarkoitetaan palveluseteliä, jonka arvoksi on määriteltä euromäärä, joka on aina sama asiakkaan tuloista riippumatta.

2 PALVELUN TAVOITE

Omaishoidon lakisääteisen vapaan palvelusetelillä mahdollistetaan omaishoitajan irrottautuminen kotoa ja hoidettavan tarvitsemasta hoidosta ja huolenpidosta. Näin tuetaan hoitajan jaksamista. Seteli on tarkoitettu hoidettavan päivittäisessä hoidossa avustamiseen, valvontaan ja huolenpitoon palvelusetelissä tai asiakassuunnitelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla.

Mikäli omaishoidettavalle on myönnetty kotihoidon palvelua palvelusetelillä, sen palvelun osalta noudatetaan kotihoidon sääntökirjaa.

3 OMAISHOIDON VAPAASETELIN MYÖNTÄMINEN JA ARVO

Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaan omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Omaishoitaja voi valita itse lakisääteisen vapaan toteuttamisen tavan, jossa omaishoidon vapaaseteli on yksi vaihtoehto.

Omaishoidon tueksi palvelusetelin avulla järjestetyn lakisääteisen vapaan aloittaminen edellyttää, että Kuusamon kaupungin palvelutarpeen arvioinnin työntekijä on tehnyt palvelutarpeen arvioinnin ja laatinut asiakassuunnitelman, josta ilmenee omaishoidon palvelun sisältö (tavoitteet, keinot, toteutus ja arviointi), lisäksi asiakassuunnitelmaan sisällytetään mahdollisuuksien mukaan jo tiedossa oleva omaishoidon vapaaseteliin liittyvien tarvittavien käyntikertojen määrä ja vuorokauden/viikon aika sekä palveluun kuluva keskimääräinen aika. Asiakassuunnitelman ajantasaisuus tarkistetaan ja arvioidaan aina, kun asiakkaan hoidontarve muuttuu ja vähintään vuoden välein. Arviointi tehdään kunnan palvelutarpeen arvioinnin, omaishoitoperheen ja tarvittaessa palveluntuottajan kanssa. Tarvittaessa tehdään kotikäynti, jonka yhteydessä voidaan tarpeen tullen suorittaa toimintakyvyn arviointi, jotta kyetään paremmin arvioimaan asiakkaan palvelujen tarvetta. Arvioinnissa voidaan käyttää hyväksi myös esimerkiksi muistikoordinaattorin, fysioterapeutin ja toimintaterapeutin asiantuntemusta

Omaishoitaja voi valita lakisääteisen vapaansa vaihtoehtoksi palvelusetelin, jonka arvo on kiinteähintainen. Omaishoidon palvelusetelin suuruuden määrittää perusturvalautakunta. Palveluseteli myönnetään tarpeen ilmaannuttua, ei takautuvasti. Palveluseteli voidaan kirjata myös määräaikaiseksi. Jos omaishoitaja on valinnut lakisääteisen vapaansa toteuttamistavaksi palvelusetelin, vähennetään kaikki vuorohoitopäivät omaishoitopalkkiosta. Omaishoitaja voi pitää vapaansa kuukausittain tai hän voi säästää niitä ja pitää kerralla pidemmän vapaajakson. Vapaapäivät on pidettävä kohtuullisen ajan kuluessa, eikä niitä voi siirtää seuraavalle kalenterivuodelle. Vastuu omaishoidon vapaasetelin käytöstä on omaishoitajalla.

Asiakasmaksua ei peritä omaishoitajan lakisääteisen vapaan palvelusetelistä.

Palveluntuottaja laskuttaa ikäihmisten palveluja asiakaskohtaisen kotikäynnin matkoista, kun yhdensuuntainen matka asiakkaan luo on yli 10 km palveluntuottajan toimipisteestä tai edellisen käynnin osoitteesta. Korvaus maksetaan yhdensuuntaisen matkan pituuden mukaan seuraavasti:

Yhdensuuntaisen matkan pituus (km)	Matkakorvaus € / km:
10-24 km	0,50
25-40 km	0,60
yli 40 km -	0,70

Palveluntuottaja ei voi laskuttaa asiakasta alle 10 km:n matkoista, vaan matkoihin liittyvä korvaus tulee olla huomioituna palveluntuottajan tuntihinnassa. Hinnasto tulee olla psop:ssa.

Jos asiakkaan ja palveluntuottajan sopima hinta palvelusta on pienempi kuin palvelusetelin arvo, kunta on velvollinen suorittamaan palveluntuottajalle enintään asiakkaan ja palveluntuottajan sopiman hinnan.

- Lakisääteisen vapaan palvelusetelin osalta asiakkaalle ei voi syntyä omavastuuta.
- Lakisääteisen vapaan palvelusetelin osalta asiakkaan vastuulla on, että asiakkaan valitsemien palvelujen kustannukset eivät ylitä palvelusetelin arvoa ja asiakkaalle ei synny omavastuuosuutta.
- Harkinnanvaraisen vapaan palvelusetelissä omavastuuta voi muodostua.

4 PALVELUN SISÄLTÖ JA LAATUVAATIMUKSET

4.1 Palvelun sisältö

Palveluntuottajan tulee huolehtia palvelusetelin myöntämispäätökseen liitetyn asiakassuunnitelman mukaisista palveluista. Tavoitteena on asiakkaan omien voimavarojen ja toimintakyvyn ylläpitäminen sekä todellisten tarpeiden ja toiveiden huomioiminen.

Palveluntuottajan tulee toteuttaa antamansa palvelu omaishoidettavan ja omaishoitajan omia voimavaroja ja toimintakykyä edistävän työtavan mukaisesti huomioiden samalla heidän todelliset tarpeensa ja toiveensa.

Omaishoidon lakisääteisen vapaan palveluseteli on tarkoitettu tukemaan omaishoitajan jaksamista. Omaishoitoperhe sopii yhdessä palveluntuottajan kanssa palvelun sisällöstä, jotta se vastaa mahdollisimman hyvin perheen tarpeita. Palveluun sisältyy asiakkaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen, ylläpitäminen ja kuntoutuksen sekä omaishoitajan tukeminen ja tarvittaessa ohjaaminen.

Omaishoitaja vastaa osaltaan hoidettavan hoidosta ja antaa tarvittavat hoitoa koskevat tiedot palveluntuottajalle. Palveluntuottaja sitoutuu tuottamaan palvelua saatujen tietojen mukaisesti.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana palveluseteliyrittäjä tekee niitä tehtäviä, joita omaishoitaja tekisi kotona ollessaan. Tärkein ja ensisijaisin tehtävä on huolehtia omaishoidettavan hyvinvoinnista. Alla oleva palvelukuvaus sisältää tehtäviä, joita ko. palveluja annettaessa voidaan toteuttaa. Kaikkia palvelukuvaukseen kuuluvia tehtäviä ei välttämättä suoriteta, vaan palvelu perustuu aina asiakkaan ensisijaiseen tarpeeseen.

- Ajankohdasta ja päivän työtehtävistä sopiminen asiakkaan ja omaishoitajan kanssa
- Asiakkaan päivittäisissä toiminnoissa avustaminen esim. riisuminen ja pukeminen, peseytyminen, ym. hygieniaan liittyvät toimet, rasvaus, asennon muutokset, liikkumisessa avustaminen

- Ravitsemuksesta huolehtiminen ja ohjaus, tarvittaessa ruuan valmistaminen
- Terveydentilan ja voinnin seuranta sekä tarpeen mukainen hoito ja hoitoon ohjaus.
- Omaishoitajan ohjaaminen / avustaminen terveydenhuollon palveluissa
- Viriketoiminta ja ulkoilu toimintakykyä tukevalla työotteella
- Hoitotarvikkeiden ja apuvälineiden hankinnassa ja käytössä ohjaaminen ja tarvittaessa apuvälineiden puhdistus
- Tarvittaessa asiointi - ja saattoapu kodin ulkopuolelle
- Tarvittaessa ohjaus kodinhoidollisissa tehtävissä
- Lääkehoidon seuranta ja arviointi: lääkkeiden annostelu ja ottamisessa avustaminen (edellyttää lääkkeiden käsittelyyn liittyvien vaatimusten täyttämistä mm. henkilöstön osaaminen)
- Tarvittaessa omaishoidettavan seurannoista (esim. RR, verensokeri) huolehtiminen kotimittareita käyttäen.
- Asiakkaan tarpeista lähtevä yhteistyö eri tahojen kanssa
- Asiakkaan sosiaalisen verkoston ylläpitäminen ja siihen kannustaminen
- Yhteistyö omaisten ja läheisten kanssa
- Asiakkaan avustamista häntä koskevien etuuksien hakemisessa
- Omaishoitajan ja omaishoidettavan henkinen tukeminen ja keskustelu

Tuotettava palvelu ei sisällä viikko- tai perussiivousta, pihatöitä tai laboratoriokokeita

Palveluntuottajan tulee olla yhteydessä kuntaan, mikäli asiakkaan toimintakyvyssä ja/tai palvelun tarpeessa tapahtuu merkittävä ja pysyvä muutos. Tällöin palvelutarve on arvioitava uudelleen.

4.2 Henkilöstö

Omaishoidon tuen henkilökunnalta edellytetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994 ja asetus 564/1994) mukaista oikeutta harjoittaa terveydenhoitajan tai sairaanhoitajan ammattia tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen mukaista oikeutta käyttää lähihoitajan, perushoitajan tai apuhoitajan nimikettä tai sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005 ja asetus 608/2005) mukaista lähihoitajan tai mainitun lain siirtymäsäännösten mukaista vastaavaa pätevyyttä, mikäli asiakassuunnitelmaan on määritelty omaishoidon vapaasetelin toteutukseen hoidollisia toimenpiteitä suoritettavaksi. Tällöin myös sijaisilla tulee olla riittävä sosiaali- ja/tai terveydenhuoltoalan koulutus.

Asiakassuunnitelmassa määritellyjä sairaanhoidollisia toimenpiteitä suorittaa ensisijaisesti sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja. Myös muu edellä mainittu ammattihenkilöstö voi suorittaa hoidollisia ja lääkehoitoon liittyviä toimenpiteitä, jos henkilöstöllä on asiaankuuluva perehdytys ja osaaminen tehtävien hoitamiseen.

Omaishoidettavan kanssa yhdessä arkiaskareita tekevällä ja esimerkiksi ulkoilua toteuttavalla henkilöstöllä ja tukipalvelua, kuten pesu-, siivous- tai kauppa-apua tuottavalla yrittäjällä käy muukin tehtävään soveltuva koulutus.

Henkilökunnan osaamisen tulee olla asiakkaiden hoidontarpeen edellyttämällä tasolla, ja henkilöstöllä tulee olla riittävästi tietoa kohderyhmän sairauksista sekä niiden vaikutuksista toimintakykyyn ja toimintakykyä ylläpitävistä työtavoista.

4.3 Asiakastietojen käsittely, dokumentointi ja tietojärjestelmä

Omaishoidon vapaan palveluseteliä tuottavalta palveluntuottajalta ei ko. palveluun edellytetä tietojärjestelmän käyttöä eikä siten asiakastietojen kirjaamista. Mikäli palveluntuottaja käyttää asiakas- ja potilastietojärjestelmää, niin asiakkaan kirjallisella suostumuksella, voi asiakas- ja potilastietojärjestelmää käyttää. Tällöin noudatetaan yleisen sääntökirjan ohjeistuksia.